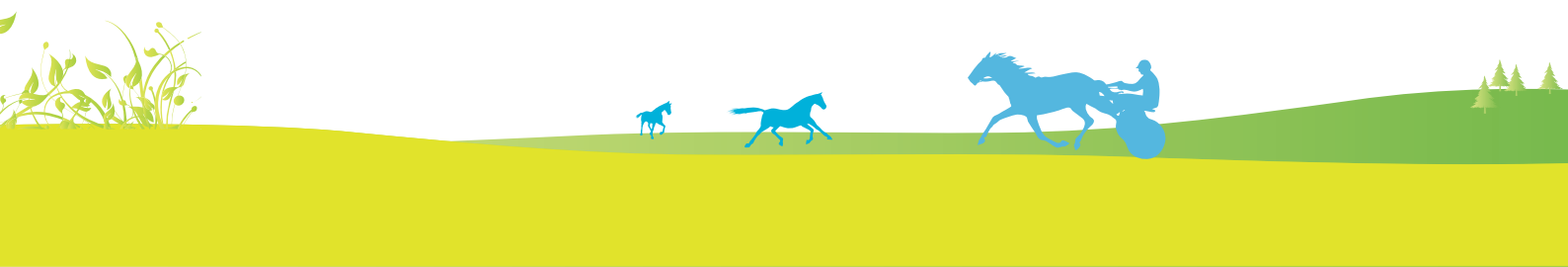

Det Norske Travselvskap

HANDLINGSPLAN 2010–2015

Innhold

0. INNLEDNING.....	4
1. SAMMENDRAG/KONKLUSJONER.....	6
2. NÆRING – POLITISK PÅVIRKNING	8
3. INNTEKTSBRINGENDE TILTAK.....	11
4. AVLSFREMMEDE TILTAK	15
5. HESTEVELFERD / ANTI-DOPING	17
6. PREMIER OG LØPSUTSKRIVING	20
7. TRENERES VILKÅR / LISENSSYSTEM	21
8. ANLEGGsutvikling	25
9. UTDANNING	28
10. ORGANISASJONSUTVIKLING.....	30
10.1 Organisasjonsstruktur	30
10.2 Har vi en organisasjon for fremtiden?	31
10.3 Interne rasjonelle rutiner	32
10.4 Planleggingshjul	32
10.5 Formelle strukturer.....	33
11. FELLES FUNKSJONER DNT – NR – NJ.....	34
11.1 Formalisert felles enhet	34
11.2 Rekruttering.....	35
11.2.1 Ponni-trav	35
11.2.2 Monté	36
11.2.3 Andelshester	36
12. LANGTIDSBUDSJETT	37

0. INNLEDNING

Dette er et dokument som skal peke framover for norsk travsport.

Handlingsplanen bygger på den vedtatte Strategiplan 2015 og det er utviklet et referansenotat som viser sammenhengen. Dette er en funksjonell og konkret handlingsplan.

Vi ønsker å analysere situasjonen, ta diskusjonene og foreta prioriteringene både økonomisk og organisatorisk.

Innledningsvis vil vi analysere situasjonen og diskutere målsettingene.

Vi må først vite hvor vi er, før vi analyserer hvordan vi skal komme dit.

Vi ønsker at norsk travsport skal bli en viktigere samfunnsfaktor og at det sportslige nivået heves.

Det er en diskusjon i seg selv. Vil vi bli bedre og større?

Dette dokumentet er utviklet med den målsettingen og for å nå dette konkluderer vi med fem hovedmålsettinger:

- **Flere hesteeiere.**
- **Økt produksjon av bedre hester.**
- **Flere spillere.**
- **Flere publikummere.**
- **Økt spilleomsetning.**

For å nå disse målene må vi ha en organisasjon som jobber målrettet. En organisasjon med klare målsettinger, klare ansvarsfordelinger og markerte organisatoriske grep for å markere hvem som har ansvaret for hva, og hvordan vi skal jobbe mest mulig effektivt for å nå målene.

I tillegg til klare organisatoriske skillelinjer må vi ha en systematisk utvikling av de yrkesgruppene som er nødvendige for å nå disse målene. Denne planen skal behandle DNTs oppgaver. Siden spill er helt avgjørende for vår videre utvikling er det viktig at Norsk Rikstoto utvikles til Norges beste spilleorganisasjon. Dette krever en sterk og målrettet organisasjon på både styre, administrativt - og faglig nivå.

NR må videreutvikles som salgsorganisasjon. De må utvikle en organisasjon som skal levere mest mulig penger til norsk trav- og galoppssport og bruke all sin fokus på det. Alt annet er uinteressant.

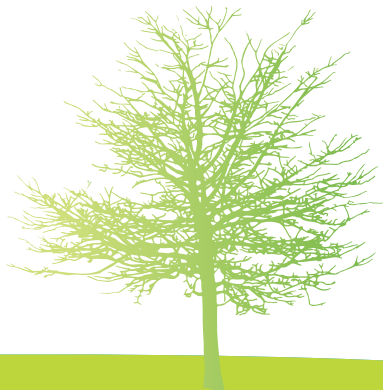
NR, NJ og DNT har noen felles oppgaver. De er knyttet til:

- **Omdømmebygging.**
- **Rekruttering av hesteeiere og spillere.**
- **Effektiv drift av felles administrative funksjoner.**

NR, NJ og DNT er i gang med å se på dette.

DNTs oppgave er å utvikle sport og næring. Det er to næringsgrupper som må utvikles:

- **Travtrenere**
- **Oppdrettere**

I tillegg må DNT ha en organisasjon med klare resultatansvar i hvert enkelt ledd.

Problemstillingen er forenklet med at vi har to grupper mennesker vi henvender oss til. Den ene er de som er i travlagene. Dette er mennesker som i gjennomsnitt har stor kunnskap om hest. Dette miljøet er en viktig rekrutteringsarena. Det betyr at vi må tilrettelegge med anlegg, økonomi og gode opplæringstilbud i travlag og travforbund.

Den andre gruppen er mennesker som rekrutteres til travsporten uten hestekunnskap og som har travsporten som hobby – enten som spiller eller hesteeier. Denne gruppen rekrutteres ved å dokumentere:

- **Ryddig økonomi.**
- **Rettferdige skatteregler.**
- **Profesjonell mottagelse som kunde.**

Dette krever en ryddig og dyktig trenerstand. Det er de som møter kunden.

Hvis vi greier å bygge organisasjonen og tilrettelegge for trenerne og oppdrettere vil "markedet" utvikle de andre yrkesgruppene som er nødvendige for å drifte sporten:

- **Catchdrivere.**
- **Veterinærer.**
- **Hovslagere.**
- **Transportører.**
- **For produsenter.**
- **Stall leverandører og andre bygningsarbeidere.**
- **Stallansatte.**
- **Arrangørstaber.**
- **Andre.**

Disse yrkesgruppene er nødvendige for å drive en god travsport. Men vår vurdering er at dette er grupper som "automatisk" utvikler seg i takt med den totale aktiviteten.

Vi mener en god næringspolitikk er helt avgjørende for å utvikle sporten.

Vi mener den eneste farbare veien er å innføre den "svenske modellen" som har vist at det er mulig å utvikle en meget god sport og en levedyktig og ryddig næring til glede for både sporten og staten, forutsatt at myndighetene og sporten inngår et konstruktivt langsiktig samarbeid. Det er ingen tvil om at denne modellen har utviklet svensk travsport med et stort antall hesteeiere og et godt spilleprodukt.

I Sverige har man oppnådd en betydelig bedring av trenerstandens rammebetingelser. På den annen side er det ikke bare fordeler med den svenske modellen, men vi mener det er den eneste veien å gå. Alt annet vil skape nye utsettelse og nye lange prosesser.

Uansett blir det et spørsmål om prioritering av ressurser.

I tillegg må vi gå i dybden på driftssiden og se om vi kan rasjonalisere driften. Moderne IT-rutiner og samling av stabsfunksjoner bør gi reduserte kostnader.

Vi har utviklet et langtidsbudsjett som viser styrets prioriteringer.

Vi ser fram til en konstruktiv diskusjon.

1. SAMMENDRAG / KONKLUSJONER

Vi mener norsk travsport har et unikt utgangspunkt:

- Vi har god spilleomsetning i et velorganisert spilleselskap.
- Vi lever i et velferdssamfunn med god privatøkonomi og dermed gode forutsetninger for utøvelse av hobbyer.
- Vi har naturressurser med store muligheter til å avle og trene hest.
- Vi har en anleggsstruktur med god geografisk fordeling.

Men vi har store samfunnsmessige utfordringer:

- Vi må få aksept for travsporten som næring. En næring i balanse mellom hobby og næringer som krever ryddige skatte – og avgiftsregler. Dette er en forutsetning for videre utvikling av travsporten.
- Vi må bedre sportens omdømme.
- Vi må bedre rekrutteringen på alle nivåer i sporten. Først og fremst nye hesteeiere og spillere.

Målsettingene må konkretiseres i en langtidsplan knyttet til:

- Antall hesteeiere.
- Antall travhester.
- Omsetning.
- Antall spillere.

For å nå disse målene må organisasjonen jobbe målrettet. En organisasjon med klare ansvarsfordelinger og markerte organisatoriske grep for å markere hvem som har ansvaret for hva og hvordan vi skal jobbe. Dette må skje samtidig som man utvikler et godt og inspirerende arbeidsmiljø hvor mennesker føler man har meningsfylte arbeidsoppgaver.

I tillegg til klare organisatoriske skillelinjer må vi ha en systematisk utvikling av de yrkesgruppene som er nødvendige for å nå disse målene. Vi har konkludert med et langtidsbudsjett med følgende konkrete mål og tiltak:

Vi forutsetter en økning i NRs omsetning. Dette er begrunnet i at man har foretatt investeringer i kommisjonærnettene som skal gi resultater. Samtidig ser vi en utvikling hvor en stadig større del av omsetningen går over til kostnadseffektive salgskanaler.

På denne bakgrunn er det lagt opp til 3 % økning i NRs kostnader. Dette er i tråd med NRs målsetting. NR vil i strategiperioden overta det direkte oppfølningsansvaret for salgsarbeidet i hele organisasjonen. Dette er et nødvendig og klokt grep som allerede er besluttet.

NR, NJ og DNT bør overføre en del av NRs salgsbudsjett til et felles rekrutteringsbudsjett. Dette prosjektet har som målsetting å øke antallet hesteeiere og antallet spillere med 10 % per år. Dette er helt avgjørende for utviklingen av sporten og spillet. Denne felles rekrutteringsenheten skal ha ansvaret for omdømmebygging av sporten og spillet.

Vi mener man må gjennomføre et omfattende organisasjonsprosjekt med klare ansvarsområder og klart resultatansvar. Som en del av denne gjennomgangen vil man klargjøre en del felles administrative funksjoner som utføres ett sted i organisasjonen. Dette betyr hos største bruker. I utgangspunktet er dette:

- Hele økonomifunksjonen i NR.
- Hele IT – funksjonen i NR.
- En egen jurist for "løpende jurist arbeid". Denne funksjonen bør plasseres i DNT. Spesialkompetanse kjøpes ved behov.

NRs styre skal i tråd med denne modellen ha økonomisk resultatansvar for alle spilleinntekter og kostnader knyttet til spillets gjennomføring og de administrative fellesfunksjonene som legges i NR.

Landbruksdepartementet er ansvarlig for beløpet som overføres til Norsk Hestesenter.

Etter at kostnader for disse funksjonene er fratrukket inntektene fordeles resten til DNT og NJ i tråd med den vedtatte fordelingsprosenten.

DNTs styre har forvaltningsansvar for det beløp som overføres til travsporten og NJs styre for det som overføres til galoppporten.

Det er DNTs ansvar å drive sin organisasjon mest mulig effektivt. I langtidsbudsjettet er driftskostnadene til organisasjonen forutsatt og beholdes på samme kronebeløp som i 2010. Det forutsetter at rekrutteringskostnader til ponnitrav og annet rekrutteringsarbeid gjennomføres i den planlagte rekrutterings – og omdømme enheten. Det forutsetter at man får en organisasjonsstruktur med klart definerte resultatansvar og virkemidler. Dette krever en grundig gjennomgang av organisasjonen. Innenfor denne budsjettposten forutsetter man en betydelig økning av utdanningsvirksomheten. Eventuell økning av spilleuavhengige inntekter disponeres innenfor denne budsjettposten.

Ved siden av rekrutteringsarbeidet som er nevnt er vi avhengig av å bedre rammebetingelsene for travtrenere og avl. For travtrenere foreslås det at hesteeiertrekket til trenere settes til 15 % pluss markedspris på oppstalling. Dette systemet vil videre baseres på 5 % trekk til kusker pluss oppsittspenger uansett trenerkategori. Dette vil være standardtrekk. Det vil selvsagt være anledning til egne avtaler mellom trenere og eiere.

Til avlen er det i langtidsbudsjettet innarbeidet 12 % av totalt premievolum til oppdrettertiltak pluss mønstringsløp, og 2 millioner kroner til andre oppdrettertiltak i 2010. Fra 2011 har vi foreslått en årlig økning på 5 millioner kroner per år i tillegg til konsumprisindeks. Det er DNTs styre som bestemmer tiltakene.

Det gis i perioden en premiegaranti til hesteeierne. Den øker utover indeks fra 2009 til 2010. Fra 2010 til 2011 vil premiene øke med 2 prosent i tillegg til konsumprisindeks. Dette gjøres med en engangssum for å kompensere for økte trenerkostnader. Fra og med 2011 øker premiene med konsumprisindeks forutsatt at NR greier sine inntektsmål. Beregningsgrunnlaget er antall kjørte løp. Man tar 2010 premiene fordelt på antall løp og indeksregulerer premiebeløpet per kjørte løp. Totalt utbetalt premiebeløp knyttes dermed til antall kjørte løp. Det angitte beløpet er beregnet ut i fra samme antall løp som i dag. Hvis antall løp øker vil premieøkningene bli større.

Det etableres en egen anleggsordning for lokallagene. Den konstrueres slik at lokallagene får utbetalt for materiellkostnader etter regning mot at de utfører jobben på dugnad / egne inntekter. Det avsettes 3 millioner til ordningen i 2011.

I løpet av 2010 skal anleggssituasjonen på alle totobaner og lokalbaner kartlegges. Det skal samtidig utvikles modeller for tilskudd til utbedring av anleggene og i den forbindelse, nødvendige investeringer på regionbanene for at man skal kunne utvikle totalisatorkjøringene. Disse ordningene må samordnes med de anleggsordninger som i dag finnes i NR.

Denne omleggingen vil skape forutsigbare rammebetingelser for sporten.

Dette krever:

- Bedre samspill med staten vedrørende rammebetingelser.
- En klar organisasjonsstruktur.
- At man prioriterer en organisasjonsprosess som klargjør resultatansvar og samarbeidsrelasjoner mellom organisasjonene.
- Nær kontakt mellom NR, DNT og NJ. Dette krever flere formaliserte møtepunkter både administrativt og på styrenivå i et "planleggingshjul". En klargjøring av kompetansen i styrene og opplæring i styrearbeid er en del av denne formaliseringen.
- En generell forståelse i hele organisasjonen for at vi er avhengig av spilleutviklingen i NR.

2. NÆRING – POLITISK PÅVIRKNING

Først og fremst på grunn av vår manglende aksept som næring, men også på grunn av vårt omdømme, er det viktig for oss å jobbe politisk for å skape større samfunnsaksept for sporten og næringen.

Dette vil selvsagt dreie seg om rene næringspolitiske spørsmål, men den store fordelen på sikt er at dette vil skape et helt annet rekrutteringspotensial både fra næringslivet og fra folk flest.

Vi føler at sporten i mange kretser får et svært urettferdig "rykte". I tillegg må vi bare fastslå at de gangene travsporten har hatt gjennomslag i media de siste årene har det vært knyttet til negative hendelser og fokus rundt personer som har utført ulovlige aktiviteter med basis i travsporten selv om hendelsene på ingen måte har noe med selve sporten å gjøre.

I dette arbeidet må vi for det første være sikre på at vi har orden i sporten. Vår påstand er at spillet er 100 % rent for uheldige omstendigheter som hvitvasking og "kjøring på spill". Vi har gått i spissen for å fjerne disse elementene og det har ikke vært en eneste episode på mange år hvor disse elementene er observert eller på annen måte satt i fokus. Vi konkluderer derfor med at vi har et 100 % rent spilleprodukt.

Et annet element som "ryktemakerne" forsøker å trekke fram fra tid til annen er hestevelferd. Vi har all verdens god samvittighet også rundt dette. Det er akkurat som i annen sport, hvis utøveren ikke har det godt vil den ikke yte maks. Det går ingen hest rundt og tenker at den vil bli verdens beste traver. Det er bare personene rundt hesten som tenker det og første forutsetning for at hesten vil bli med på et slikt løp er at den har det godt og trives. Vi er det eneste landet i verden som har forbud mot pisk og verdens strengeste dopingregler. Dette viser at vi går i front i hestevelferdsspørsmål.

Men vi må ikke "hvile på laurbærene", men fortsette å holde fokus på dette og ikke minst fortelle omgivelse om det – ikke minst det politiske miljø. Derfor er en av våre viktigste oppgaver å beskrive dette i en enkel form og samtidig sørge for at vi både lokalt, regionalt og sentralt tar kontakt med presse og politiske miljøer for å markedsføre oss.

Ved siden av generell kommunikasjon med omverdenen om dette er det selvsagt det spesifikke med næringspolitikk som er det viktigste. Det er slik at det å få aksept som næring har minst to store fordeler. Det ene er det økonomiske for hesteeierne. Nemlig at man kan trekke fra kostnader i etableringsfasen av sin travvirksomhet. Dette vil både redusere den økonomiske risikoen og i neste omgang også invitere til at f. eks en bedrift kan investere i en hest uten altfor stor risiko.

Det andre er at dette i seg selv er rekrutteringsfremmende. Det at man har denne aksepten fra Storting og regjering vil være utrolig viktig for sporten.

Vi har gjentatte ganger brukt begrepet "svensk modell". Det stammer fra den prosess som over tid har gått i Sverige hvor man har utviklet regelverket til å fungere hensiktsmessig i samspill mellom sporten og myndighetene. I Norge må vi selge inn en norsk modell tilpasset norsk lovverk. Vi ønsker å få med de norske myndighetene på å diskutere modellen med bakgrunn i erfaringene fra Sverige. Det er ingen grunn til at man skal gjøre de samme feilene to ganger.

Vi vil beskrive fordelene med den norske modellen i et eget dokument.

I denne omgang vil vi peke på fire hovedgrep som er lagt til grunn i modellen:

Eget momsregelverk for baner og premier.

Spill på travhest er til for hesten og ikke motsatt. Derfor har sporten fra 1928 hatt anledning til å spille på hest for å finansiere virksomheten. Dette har Storting og regjering akseptert mot å ta en avgift – såkalt totalisatoravgift. Nettoen fra spillet brukes til hestehold. I hovedsak til premier, men også til andre hesteformål som Norsk Hestesenter, oppdretterpremier, mønstringsløp og ikke minst til å drive hele den virksomheten som skal til for å gjennomføre aktiviteten.

Hele virksomheten for øvrig blir drevet via normale momsregler. Det som behandles spesielt er premier.

Premier er et beskattet tilskudd som overføres til sporten for å stimulere sporten. Det er derfor man har lov til å drive totalisatorspill. Ved at premiene kommer fra beskattede midler skal de ikke beskattes en gang til. Derfor må de tilføres hesteeierne som et tilskudd (som inntekt hvis hesteeierne driver næring). For at dette skal gjøres som en normal del av momssystemet overføres premier via banene til DNT som utbetaler dem til hesteeierne – i prinsippet med moms, men det som gjøres av praktiske hensyn (og på grunn av at vi har en blanding av næring og hobby på mottaker siden) innbetaler DNT moms til staten av hele beløpet.

Banene og DNT blir momspliktig virksomhet på alle sine tjenester. Dermed blir f. eks alle gebyrer momsbelagt, og kostnader får påslag av moms som annen virksomhet. Som alle andre momspliktige virksomheter må banene levere momsregnskap med inngående og utgående moms. Men siden premiene allerede er beskattet får banene fratrukket for utgående moms på premier. Det betyr i praksis at banene / DNT blir sittende igjen med en momsbelastning tilsvarende all aktivitet eksklusive premier.

Dette grepet er gjort i Sverige og må ligge i bunn i den norske modellen.

Travsport som næring.

Det andre hovedgrepet som må overføres fra den svenske til den norske modellen er at man kan ha travsport som en del av sin næringsvirksomhet uansett hvilken næring man driver. Som sagt innledningsvis har dette to store fordeler. Den ene er at man på den måten reduserer den økonomiske risikoen ved å satse på hest ved at man får trukket fra kostnader i investeringsfasen.

Det andre er at man på denne måten gjør noe med det som er problemet i alle næringer, nemlig at hvis ikke siste leddet har "glede" av å betale moms blir det et press hvor man forsøker å betale uten moms. Slik det er i dag betaler hesteeiere alle utgifter av beskattede midler og dermed "tjener" man 25% på å unngå å betale moms. Dette presset blir i dagens situasjon utøvd mot næringen – først og fremst trenerne – og da er det raskt noen "svake sjeler" som aksepterer dette. Da vi i dag i tillegg har et nærmest felles marked med svenskene som har muligheten til å trekke fra kostnadene i sin virksomhet, er det to uheldige følger av dette. Nemlig at mange, og i hvert fall de største, etablerer virksomhet i Sverige og det andre at man ikke greier å demme opp for at det betales netto uten moms for mange tjenester i Norge – særlig til trenerne. Og når trenerne først blir med på å ta i mot "svarte" penger må de i neste omgang også skaffe seg "svarte" kostnader. Så har vi det gående. Dette har unektelig ført til at de mest seriøse og de som har både evner og kunnskap til å drive trenervirksomhet, ikke vil inn i denne negative spiralen og starter enten som ren løpskjører, som er skikkelig regulert, eller finner et annet yrke.

Dette er et helt avgjørende grep. I neste omgang blir dette starten på en ny god sirkel ved at trenere fakturerer med moms og får inngående moms på sine tjenester som for eksempel:

- Veterinærer.
- Stalleier.
- Fôr.
- Transport.
- Hovslagere.

og ikke minst betaler sine ansatte med "hvite" penger.

Hobbybegrepet får en annen skattemessig betydning.

Travsporten består av mange mennesker som driver i relativ liten skala og som betaler alle sine regninger med moms av beskattede midler. De må få fortsette på den måten. Det tjener samfunnet på. De dobbeltskatter fordi de bruker beskattede midler til å betale kostnader uten å trekke disse kostnadene fra i noe regnskap.

Siden premietilskuddet går som et skattbart tilskudd til hesteeiere blir dette også inntektsbeskattet. Her blir det eget regelverk hvor man selv utenom næringsvirksomhet kan trekke fra løpende dokumenterte kostnader fra siste år. Hobbyvirksomhet som gir overskudd blir altså inntektsbeskattet. Dette er en del av logikken som man må akseptere når vi blir næring. Det er en selvsagt en del av enhver næringspolitikk at de som tjener penger skal betale skatt.

DNT fakturerer.

Som en del av denne næringspolitikken har man i Sverige, noe vi vil overføre til Norge, innført et fakturerings-system som opereres av travselskapet. Dette gjøres av to grunner. Det ene er at dette forenkler hverdagen for travtrenere voldsomt. Det andre er at vi på den måten kan motregne premier mot kostnader i samspill mellom eiere og trenere.

Dette er også en sikkerhet for myndighetene av to grunner. Myndighetene får en komplett oversikt over hvem som får utbetalt skattbare inntekter fra sporten. Det andre er at DNT står som garantist for at travtrenere betaler moms på riktig måte med sikkerhet i lisenssystemet. Hvis de ikke innbetaler moms på riktig måte tar travselskapet lisensen og dermed retten til å starterklære hester. Dermed er det umulig å drive trener-virksomhet. Hermed er staten garantert moms-innbetalingene. Delvis ved at DNT innbetaler all momsen på premietilskuddene til staten og at man bruker sitt lisenssystem til å sikre at travtrenere følger pålagte rutiner.

KONKLUSJON

En av travselskapets største oppgaver er å jobbe sammen med myndighetene for å innføre travsporten som en del av norsk næringspolitikk. Som grunnlag vil man bruke erfaringene fra svensk travsport. I forbindelse med dette arbeidet er det utviklet et notat som er levert ut i forbindelse med politiske møter. Notatet følger vedlagt.

3. INNTEKTSBRINGENDE TILTAK

Når man snakker om inntekter i travsport har vi lett for å snakke om spilleinntekter og glemme alt annet. I dette avsnittet vil vi kommentere andre inntektskilder.

Det er i hovedsak tre mulige inntektskilder:

- **Inngangspenger**
- **Felles sponsorer**
- **Arrangement**

I tillegg til dette er det flere kommersielle produkter.

Vi tror det er mye å hente.

Løpsprogram. Er det noe å hente her? Noen har tatt til orde for å fjerne programmene i sin nåværende form. En del av "svenskspillet" foregår uten program. Dette tema skal vi ikke ta stilling til, men det bør diskuteres. Vi mener at travet, på linje med mange andre bransjer, fortløpende må vurdere sine informasjonskanaler. Det er ingen tvil om at det foregår en voldsom dreining fra papir til nett. Hvordan skal vi møte dette? Kanskje er det mulig å finne samarbeidsrelasjoner?

Det er ingen tvil om at internett blir viktigere og viktigere. En del av en god nettløsning er et velordnet historisk arkiv. Vi har tatt initiativ til å se på dette. Vi vil systematisere vår historie digitalt. Dette gjelder flere deler av historien. I hvert fall:

- **Hestedata.**
- **Statistikker.**
- **Stambøker.**
- **Resultater**
- **Videoarkiv.**
- **Bildearkiv.**
- **Formelle dokumenter.**

Hvor mye som skal arkiveres digitalt og hvor mye som skal trykkes må diskuteres ut i fra både økonomiske og praktiske hensyn.

En annen sak er TV-produksjonene. NR har et omfattende TV-produkt og her finnes det sponsorverdier. Vi kjenner ikke til det økonomiske opplegget rundt det, men vi mener det må samordnes med vår sponsorstrategi. Det som er helt sikkert er at i forhold til antall TV-seere er sponsorsekundene i travsporten svært billig sammenlignet med annen sport / idrett. Dette kan delvis forklares med at vi har mange "gjengangere", men på tross av det mener vi det er mye å hente. Dette må gjennomgås og vurderes.

Vi vet selvsagt at banene har sine sponsoravtaler og hvis vi skal få noe ut av dette må vi koordinere bruken av rettighetene.

Vi vil trekke opp noen argumenter som grunnlag for en videre diskusjon:

Arrangementene.

Grunnlaget for alle våre inntekter er arrangementene. Her har verden forandret seg kraftig ved at det er kun 6 % av spillet som foregår på banen. Det er nok også en kjensgjerning at svært mange av våre nye spillere begynner å spille uten å ha vært tilstede på et eneste travløp.

Men vi må ikke gå i den grøfta at vi skal rekruttere hesteeiere og spillere uten at vi inviterer dem til *LIVE* travsport og da spiller arrangementene en stor og viktig rolle. Rekruttering via ponnier og andelslag har vi beskrevet i egne avsnitt.

Vi vil forsøke en inndeling av arrangementene:

- Storløpsdager.
- Nasjonale rekrutteringsspill. V75-kjøringer hver lørdag klokka 15 og V65 hver onsdag kveld klokka 18.
- Regionale rekrutteringsarrangement – supertirsdag.
- Komprimerte spilleprodukter:
  - Lunsjtrav
  - Deler av hverdagstravet
- "Business Class" på Bjerke på onsdagene.
- Regionale rekrutteringsarrangement.
- "Hestens dag".
- "Ungdomskveld med hest".

Vi mener dette må systematiseres og at målgrupper defineres for hvert enkelt arrangement.

Folksomt på Bjerkebanen under Oslo Grand Prix 2006. Steinlager og Per Oleg Midtfield i tet fulgt av Jetstile og Geir Vegard Gundersen.
Foto: Hesteguiden

Dette er mange og store diskusjoner, men vi vil komme med noen betraktninger og utdypinger:

- **Regionale rekrutteringstrav** kjøres i dag 1-2 ganger pr år på Kala, Magnor, Bodø osv. De ligger inne med premietilskudd tilsvarende lunsjtrav i premiematrisen, og løpene kjøres med totalisatorspill. Dette er viktige arrangementer der man rekrutterer stadig nye interesserte fordi dette arrangeres som festdager av ildsjeler i samarbeid med regionens totobane. Disse arrangementene har også stor betydning for å utvikle anleggene. Vi mener at man skal vurdere om det er grunnlag for flere kjøring på steder med stor avstand til nærmeste totobane.
- **Lunsjtrav er et spilleprodukt** beregnet for PC'en. Vi tror ikke man skal markedsføre disse arrangementene mot vanlig publikum på banen. Det man kan bruke disse arrangementene til er å "bli kjent med travsporten" for bedrifter og grupper av førstegangshesteeiere hvor man presenterer travsporten med omvisning. Hvis vi får fart på andelslagene kan man invitere de til denne type arrangement.

Vi mener videre at lunsjarrangementene kan komprimeres enda mer. 5 løp på 35 minutter er et "ekte" lunsjprodukt. Disse arrangementene er langt mindre stedsavhengig enn andre arrangementer. Vi mener derfor man bør se på regionbane – konseptet. Dette er en måte å skape interesse på. Hvis vi greier å ha netto tilbake etter at hesteeiere og drift har fått sitt etter kjøring i Isfjorden er det et "vinn – vinn – arrangement". Dessuten trenger vi bare 60 hester til en slik kjøring.

- **Hverdagstrav** tror vi skal differensieres. Noen ganger bør man lage "superdag" andre ganger kan det avvikles i "lunsjtrav" – fart.
- **"Business Class" på Bjerke.** Vi mener at vi må diskutere hvordan vi kan etablere et næringslivsmiljø i travsporten. Vi tror det nesten er umulig uten ny skatte- og avgiftspolitik. Men får vi det til mener vi det må legges trykk på dette. Høyst sannsynlig krever dette investeringer. Men her kan vi rekruttere – det er vi overbevist om. Oslo og Bjerke har et mye større potensial enn de andre byene/banene.
- **V75-kjøringene må utvikles.** Det er mye av samme argumentasjon som for Bjerkeonsdagene.
- **Storløpsdager.** Her gjelder det å ha litt forskjellig profil:
  - Oslo Grand Prix – internasjonalt arrangement.
  - Forus Open – internasjonalt arrangement – forutsatt at vi har behov for to slike arrangement?
  - Jarlsberg – folkefest med topp sport og fokus på mesterkusken Ulf Thoresen.
  - Sørlandet – folkefest med NM.
  - Klosterskogen – påskefest.
  - Biri – kaldblodshelg.
  - Klasseløpshelgen Kriterium / Derby – norskfødt helg på Bjerke.

Da har vi syv. Så er det spørsmål om vi tåler mer. Vi må ha topphester på slike arrangementer og på et tidspunkt koster det mer enn det smaker. Så er det spørsmål om vi må ha et storløpsarrangement på alle banene. Bjerke må ha sine to. Vi har 4 baner som ikke er på denne lista. Spørsmålet er om det er til å leve med? En variant er å lage to superomganger i V75 med dobbel premiering i alle 7 løpene og at disse alternerer mellom de 4 banene. Da får de et slikt arrangement annen hvert år. En annen variant er at et av disse arrangementene lages til Olympiatrav og det andre til "Nei til narkotika" – trav?

Det som er helt sikkert er at vi må være forsiktige med å satse på noe som ikke slår an. Vi bruker mye penger på disse arrangementene. Dessuten går det mye penger til noen få hesteeiere og til dels går pengene ut av landet.

Så er det spørsmål om ressursbruk. I LTB har vi lagt opp til at vi skal holde administrasjonskostnadene på samme nivå justert for "andre inntekter". Hvis dette skal være realistisk må vi samarbeide langt mer. NR sentraliserer styringen av salgskorpset. De blir selvsagt svært sentrale i de store arrangementene. Et spørsmål er om vi kan ansette 2-3 mennesker som jobber landet rundt. Engasjere noen som er interessert i arrangement og som følger "NR-bussen" landet rundt. Vi tror det er vanskelig å holde høy kompetanse på alle banene hvis de skal arrangere 5-6 arrangement i året og resten av året jobbe med andre saker.

Inntekter – inngangspenger.

En lang diskusjon som vi har følelsen av er lagt bort. Prinsippet med at det er gratis er i seg selv et "billig" stempel. På den annen side er det kostnader med innkreving.

Vi mener man skal ta opp denne diskusjonen. Ved en skikkelig målrettet debatt om arrangementstyper som er trukket opp i forrige avsnitt, mener vi man bør innføre inngangspenger på de store arrangementene. Hvis vi får en felles profil på våre store arrangement og markedsfører den samlet bør det koste penger å komme inn. Vi mener dette er viktig for å markere at dette er noe spesielt. Det vi eventuelt kan gjøre er å selge et fordels / spillekort med sponsorer som gir adgang til alle travløp i Norge via elektronisk inngang.

Vi synes det er defensivt å legge seg helt flat i denne diskusjonen. Vi ønsker derfor en ny debatt.

Inntekter – sponsorer.

Vi ønsker en ny diskusjon om dette. Det er flere elementer i denne diskusjonen:

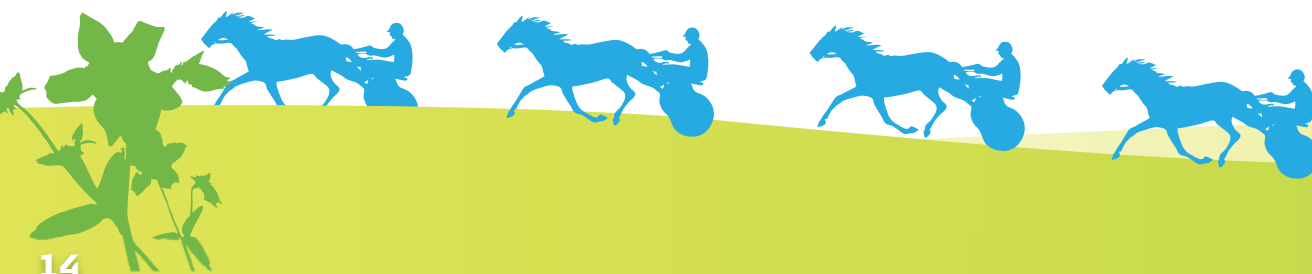
- Store felles sponsorer – en mulighet til samarbeid?
- Felles salg. Hva er lokalt og hva er sentralt?
- Går det an å utvikle et "Hestekort" med fordeler fra en del sponsorer? Inklusiv inngang og spillekort?
- Bedriftsbesøk?
- Kjøp av hest?

Vi mener det ligger muligheter til et langt tettere samarbeid mellom næringslivet og sporten. Dette avhenger av næringsproblematikken, men uansett er dette et viktig satsningsområde. Derfor er vårt forslag at man starter en diskusjon om dette.

Kontakten med næringslivet må bedres. Vi er overbevist om at sporten har mye å hente.

KONKLUSJON

"Andre inntekter" bør diskuteres. I første omgang er det realistisk at dette er pluss/minus 0 – butikk som gir betydelig markedsverdi.

4. AVLSFREMMENDE TILTAK

Oppdrett / avl er blant de aller viktigste sakene i norsk travsport. Politisk er dette avgjørende. Vi trenger flere starthester og vi kan ikke basere oss på import.

Da har vi tre muligheter:

- **Flere fødte føll.**
- **Høyere startprosent.**
- **Flere starter per starthest.**

Denne problematikken er diskutert i "varmblodsutvalget". Lignende diskusjon skjer nå i "kaldblodsutvalget".

Disse føringene blir "bunnplanken" i en helhetlig avlspolitikk.

Utgangspunktet for diskusjonen er:

- **Nye hesteeiere** er en vesentlig del av vår rekrutteringspolitikk. Det er viktig at vi har potensielle løpshester til salgs, for eksempel gjennom andelslag. Åringer / 2 åringer er en velegnet gruppe. Derbyauksjonen er et godt tiltak.
- **Unghestprisene** viser at det er tilfredsstillende markedspriser på temmede, godt stammede varmblodshingster og de aller beste kaldblodshingstene, mens kaldblodshoppene nesten uten unntak er "tapsbutikk". Det gjelder også til dels varmblodshoppene.
- **I Sverige** ser vi at noen få velstående investerer voldsomt i avl. Men også i Sverige er det dårlig butikk å drive avl og antall bedekte hopper går dramatisk ned.
- **Vi tror** det er viktig at oppdrettere får tidlig "tilbakebetaling". Det betyr så nært kostnadstidspunktet som mulig.
- **Vi har** en meget begrenset oppdretternæring i Norge. De ti største oppdretterne avler 100 føll. Det betyr at vi har en meget fragmentert bransje. Etter vår vurdering viser dette at vi ikke har greid å skape en levedyktig oppdretternæring. Vi lever av de gamle "hestekarene" og de må tas vare på, men vi har også behov for nye og større oppdrettere. Vi vil profesjonalisere oppdrettsnæringen, men også ivareta "hobbyoppdretteren".
- **Vi har foreløpig ikke** hatt noen utvikling i retning økt startprosent selv med større 3-års premier. Dette kan brukes som bevis for at våre unghester ikke er bedre enn at 40 % kommer til start som 3-åringer. Det er omtrent det samme som i Sverige.
- **Man har forsket** på antall starter per startende hest uten at man har funnet noen gode svar. Det er løp til "alle" og utviklingen tyder på at de rett og slett ikke tåler flere løp.

Hvis disse konklusjonene er riktige er løsningen å stimulere til flere føll. Så er det spørsmål om tiltak. Vi har gjort oss noen vurderinger:

- **Følltilskudd** er ikke et prioritert tiltak. Dette er forsøkt i svensk kaldblod uten ønsket resultat.
- **Vi mener** vi bør stimulere oppdrettere til å presentere temte, fine ettåringer til auksjon. Hvis vi er enig om det, er det viktig at DNT bidrar med omsetningsfremmende tiltak som vil stimulere til mer organisert hestehandel. Vi mener det er viktig.

- **Hvis vi mener** omsetningsfremmende tiltak er viktig er det etter vår vurdering riktig å flytte midler til dette tiltaket fra oppdretterpremier for eldre hester.

I dette resonnementet betrakter vi mønstringsløpstilskuddet som oppdrettertilskudd. Vi mener det er riktig fordi det har relativt lite å bety for startfrekvensen for 3 åringer, men betyr mye for de som vil selge unghester.

DNTs Derbyauksjon – en viktig arena for salg og kjøp av hest.
Foto: Hesteguiden

- **Vi mener at auksjon** er en real og åpen salgsmåte, og ønsker å tilrettelegge for ytterligere to auksjoner i tillegg til derbyauksjonen:

1. Auksjon for 2-åringer tidlig vår. Rogaland vurderer en slik auksjon og det skal vi se videre på.
2. Auksjon for "Rikshestene" etter Oaksløpene på Momarken senhøstes. Her kan også løpshester og avlsdyr tilbys.

I tillegg bør internettauksjoner vurderes. Mens de overnevnte auksjonene er tenkt forbeholdt norskfødte hester kan man tenke seg også at internettauksjonen åpner for utenlandsfødte hester.

- **Auksjonsløp.** Egne løp for hester som er kjøpt på DNTs auksjon(er).

- **Breeders Crown** eller Nor Trav har vært diskutert. Forsøket med dansk avlsløp og vårt tidligere Nor Trav viser at det kan være interessant.

En vurdering er at det tyder på at det er nok tilbud til norskfødte 3-åringer. En ide er å se på Nor Trav i tilknytning til et alternativt tilbud. Det er liten tvil om at vi særlig på kaldblodssiden stadig avler lettere og mer sprinterbetonte hester. Hvis man ønsker å vurdere og lage Nor Trav til en maratonserie over lengre distanser kan dette være et tiltak for å utvikle sterkere hester. Svenskene kjører kriteriet for varmblods over 2600 meter. Ser man på fransk travsport er det slående hvor sterke hester de har.

- **Mønstringsløp som tiltak.** Vi mener tilskuddet bør økes og gjerne gjøre som i Sverige hvor det er 11 000 SEK for oppnåelse av kravet og ytterligere 9 000 SEK hvis hesten har stått i profesjonell trening i minst 3 måneder.
- **Hoppeløp** for 5- og 6 års-hopper. Tilleggsløp med store premier. Da holder vi fast på at hopper over 6 år må greie seg i åpen klasse. Det vil være et ytterligere framstøt for å få hopper over i avlen tidligere.
- **Bedekningstilskudd** for kvalitetshopper er et annet målrettet tiltak. Man får 10 % av hoppas grunnlag som bedekningstilskudd for 6 års hopper 7 % for 7 års hopper og 4 % for 8 års hopper. Tallene er tilfeldig foreslått for å vise prinsippet. Hoppeserien som kjøres i dag er et tiltak i denne retning, men det er relativt få hopper som får tilskudd. Spørsmålet er hvor mye midler man vil prioritere til dette tiltaket.
- **Vi tror avl**, ved siden av ungdomsrekruttering, dyrevelferd, anleggsutvikling og Nord Norge-politikk er de beste politiske argumentene vi har – spesielt med dagens regjering.

Mange hevder at øking av oppdretterpremier er det enkleste og beste. Noen mener at vi bør ha en del andre mer kortsiktige muligheter som oppdretter. Det er blant annet umulig å få lån til investeringer med sikkerhet i oppdretterpremier.

En viktig diskusjon.

KONKLUSJON

I langtidsbudsjettet har vi innarbeidet 12 % av totalt premievolum til oppdrettertiltak i tillegg til mønstringsløp og 2 millioner til andre oppdrettertiltak i 2010. Fra 2011 har vi foreslått en årlig økning på 5 millioner per år utover indeksregulering av dagens tiltak.

DNTs styre må fortløpende vurdere hvilke av disse tiltakene som skal iverksettes – eventuelt andre tiltak.

Mor med føll i idylliske omgivelser. Foto: Målfrid Vatne

5. HESTEVELFERD / ANTI-DOPING

Hesten skal ha det godt og trives i norsk travsport. Vi vet at dette er tilfelle i de aller fleste sammenhenger, men i opinionen trenger vi bare et dårlig eksempel som vil ødelegge svært mye for oss. Derfor må vi være på vakt og bruke ressurser på å sikre oss mot "uheldige" eksempler. I denne forbindelse har vi utviklet en strategi for hestevelferd i 2010. Denne vil videreutvikles. Den kan i dag oppsummeres i følgende punkter:

- Hensynet til hesten skal ha høyeste prioritet i all aktivitet drevet av DNT.

Dette skal synliggjøres gjennom å utarbeide en handlingsplan for hestevelferd. Arbeidet startes høsten 2010 og planen må forankres både hos våre medlemmer og ikke minst i opinionen.

Løpsreglementet, avlsarbeid, utdanningsopplegg, m.m. skal vise at hestens velferd har prioritet. I vårt løpsreglement har vi en formulering om at det er forbudt å bruke pisk i løpene. Norge er det eneste landet som har en slik regel. Det viser at man i lang tid har tenkt dyrevelferd i norsk travsport.

- DNT skal være en aktiv samarbeidspartner for Mattilsynet:
  - Informere Mattilsynets distriktskontorer om trenerstaller i hvert distrikt.
  - Ha en løpende dialog og støttefunksjon for Mattilsynets stevneveterinærer.
  - Delta i utviklingen av stevneveterinærrollen.
  - Omfattende antidopingarbeid med årsrapportert til Mattilsynet.
- Øke antallet stallkontroller utført av DNT hos trenere.
  - Løpsreglement og dopingreglementet, tillatelse fra Mattilsynet.
- DNT skal drive et aktivt antidopingarbeid.

Rutinekontroll i forbindelse med løpsavvikling.

Det er i 2009 gjennomført en planlagt økning i antallet dopingprøver tatt under løpsavvikling. Antall prøver i 2009 var ca. 1400. En forventer at antallet prøver økes opp til 1500–1700 i 2010. Dette tilsvarer ca 2% av startene. Enkelte land har 10 % av startene som måltall for sitt prøveuttak. Vår politikk er at det er viktig med tilstedeværelse og ikke forutsigbare, men målrettede dopingkontroller.

Det er stevneveterinærtjenesten på Bjerke travbane som står for det meste av økningen i antallet dopingprøver. Det er i 2010 viktig å øke antallet prøver på alle baner og sikre at det også tas prøver i alle lunsjtrav. Vi ønsker å ta 1,5 – 2 prøver på alle lunsjtrav, ettermiddagstrav og kveldstrav. Ved V75 arrangement og storløpsdager skal det tas fra 4 - 10 prøver.

Behov for flere dopingprøvebokser.

Administrasjonen har pålagt arrangører av storløp (premier på over 500 000 kr) å tilrettelegge for prøvetaking av minst 3–4 av deltakerhestene i slike løp. Dette forutsetter økt antall assistenter og minst 4 dopingprøvebokser tilgjengelig ved slike anledninger. Antallet dopingprøvebokser er begrensende faktor for antallet dopingprøver ved hverdagstrav.

Treningsprøver.

Det er tatt 27 prøver mhp anabole steroider og 15 treningsprøver i 2009. Internasjonalt legger veddeløpsporten (både trav og galopp) vekt på å gjennomføre regelmessige stallkontroller og ta treningsprøver. Det kan nevnes at Frankrike har et stort antall stallbesøk for bl.a. uttak av treningsprøver og at de følger de 50 beste hestene med månedlige treningsprøver etter modell av humanidretten.

Det er enighet om at det er ved hjelp av treningsprøver det er mest sannsynlig å avdekke systematisk bruk av forbudte stoffer som bl.a. anabole steroider og EPO og å avdekke systematisk misbruk av smertestillende midler. I tillegg er det behov for å sikre og kontrollere at trenerne gjennomfører kravet om dokumentasjon av behandlinger og medisinhåndtering. I norsk travsport har vi fortsatt mange trenere som ikke gjennomfører kravet om føring av helsekort. Det er viktig å gjennomføre mange kontroller av dette i 2010 for å få denne ordningen til å fungere.

Sikre høyt faglig nivå i Antidopingspørsmål.

DNTs antidopingarbeid administreres med god faglig støtte fra Antidopingutvalgets leder Birgit Ranheim. Vi har et godt nordisk samarbeid med nær kontakt mellom DNT og travsportsorganisasjonene i de andre nordiske landene i nordisk antidoping komité for trav og galopp (NEMAC) som møtes 3 ganger pr år. Det legges stor vekt på å utarbeide harmoniserte karenstids-bestemmelser for de nordiske landene.

Vi er også medlem i EHSLC (The European Horserace Scientific Liaison Committee), og deltar på internasjonale antidopingkongresser (jfr. ICRAV International Conference of Racing Analysts and Veterinarians).

Tilrettelegging av sportssystemet for registrering og rapportering av dopingprøveuttak.

Det er behov for å tilrettelegge Sportssystemet slik at uttak av dopingprøver registreres, og slik at negativt prøveresultat kan registreres inn og hentes ut på nettsiden av trener, samt at statistikker beregnes. Pr. i dag er dette en tungvint manuell rutine parallell med sportssystemet.

Opplæring av dopingfunksjonærer.

DNT har planlagt opplæringskurs for dopingfunksjonærer 2010 (utsatt fra 2009). Det må utdannes 2-4 dopingfunksjonærer pr bane. STC har overført dopingprøveuttaket til funksjonærer slik at stevneveterinæren fristilles til å føre tilsyn med løpshestene i banen. Målet er å ha et dopingteam bestående av to funksjonærer på jobb hver løpsdag og to team på V75/storløpsdager. På denne måten kan en fristille stevneveterinærene slik at disse kun må gå i dopingprøveboksen i spesielle tilfeller (blodprøver, sp. påkjente hester, skader osv.). I dag er stevneveterinærens tid begrensende for hvor mange prøver som skal tas, og de stedene hvor dopingprøveboksen er langt fra stevneveterinærkontoret begrenses prøveuttaket betydelig. Stevneveterinærene har av og til ikke tid til å sjekke ut hesten, noe som i mange tilfeller fører til stor irritasjon hos trenerne som må oppholde seg unødig i dopingprøveboksen etter at hesten har urinert. Ved å utdanne egne dopingfunksjonærteam vil dette ikke lenger være et problem. Godt utdannede dopingfunksjonærer kan også benyttes i forbindelse med uttak av treningsprøver.

For å rekruttere egnede personer til uttak av dopingprøver må disse funksjonærers lønn fastsettes av DNT. (Dopingfunksjonærene avlønnes av banen men dette refunderes av Rikstoto.)

Særskilt testing mhp anabole steroider.

Forslaget om særskilt rutinemessig testing av utenlandske hester som kommer fra land hvor anabole steroider tillates brukt på løpshest, har på vårt initiativ vært diskutert i NEMAC (Nordic Equine Medicine and Antidoping Committee). Våre naboland ønsker ikke å innføre et slikt tiltak ettersom analyser av hårprøver er dyre og ikke egnet til bruk i rutinetestingsprogram. Alle de nordiske landene vil imidlertid fortsette stikkprøvebasert testing ved hjelp av håranalyser spesifikt for anabole steroider. (Anabole steroider inngår i standardoppsettet for analysering av alle dopingprøver, men det spesielle med hårprøver er at en kan påvise misbruk inntil 6 måneder før prøven blir tatt siden stoffene avleires i hår.)

Trav-hobbles og lasix

Bruk av trav-hobbles og ureglementert bruk av lasix er med på å gi hestene påkjenninger som etter vårt syn er over grensen for det akseptable. Bruken gir også miljømessige forstyrrelser som gjør det vanskelig å vurdere hestens arvelige egenskaper. Vi har tatt initiativ på nordisk nivå der målet er å fjerne import av hester som har brukt trav-hobbles og lasix. Vi innser at dette er en langsiktig prosess da dette også krever bred europeisk innsats.

Karantenestall

Det skal videre jobbes med utvikling av karantenestall for Gruppe 1-løp i Norge.

KONKLUSJON

Det er viktig at DNTs styrking av antidopingarbeidet fortsetter i 2010 for å sikre dyrevelferd og ren travsport. Vi mener at for 2010 bør vi spesielt prioritere stallkontroller hos trenere med uttak av treningsprøver, for å sikre at ordningen med dokumentasjon av legemiddelbruk i helsekortene etterleves. Videre bør antallet rutinedopingprøver som tas under løpsavvikling økes noe, mest på baner utenfor Oslo. Ved å styrke kompetansen hos våre dopingassistenter gjennom et obligatorisk opplæringskurs kan vi overføre hele prøvetakingen til disse, og fristille stevneveterinærene til tilsyn med løpshestene i banen.

6. PREMIER OG LØPSUTSKRIVING

Alle er enige om at premier i totalisatorløp er hesteeieres viktigste stimulans.

Så kan man diskutere om det skal være 75, 80 eller 85 % av det som går til hesteeierne som skal utbetales som premier. Det er en prioriteringsdiskusjon.

Vi må heller ikke undervurdere viktigheten av selve opplevelsen av det å ha starthest. Dette er varige verdier som eieren tar med seg livet gjennom. Tiltak som å få eierne på seremoniplass, utdeling av rosett og bilde vil forsterke inntrykket ytterligere.

Når man diskuterer intern premiefordeling er det tre kriterier som må vurderes:

- Det må være noen store premier for å trekke gode hester til spesielle arrangement. Samtidig må vi stimulere "drømmen" ved å ha løpshest. "Gi drømmen en sjanse" er Norsk Tippings slagord. Det gjelder også hesteeierne.
- Stimulere til gode spilleløp. Særlig i Riksspillene er det viktig. Her starter de beste hestene og da er det viktig at 2. premien er bedre enn seieren i lokalkjøringene.
- Vi trenger mange premier i løpene for å fylle feltene og gi "høy og havre" til "alle" som deltar.

Det er sportsavdelingens oppgave å balansere dette.

Vi skal ikke gå i detalj, men vil komme med noen føringer i det videre arbeid:

- Vi mener man må beholde det volumet vi har på topp-premiene. Oslo Grand Prix, Ulf Thoresens Minneløp, Forus Open, Derby og Kriteriet må beholdes på dagens nivå - helst enda større. Det må være en drøm å vinne disse løpene. En del av diskusjonen er hvor mye vi skal legge til rette for utenlandske hester. Vi har de tre førstnevnte som er åpent for utenlandske varmblodshester. Så langt har alle vært enige om at dette er et passende nivå.

Vi jobber med en ide om en "Kaldblods weekend". Hvis vi gjør det bør vi ha et kjempeløp for eliten med en stor førstepremie – gjerne åpent NM.

- Vi mener man bør ha breddeprofil på alle løp i grunnlag under 400.000 kroner.
- Som man vil se av langtidsbudsjettet vil vi relativt sett prioritere andre tiltak på bekostning av premier. Vi håper selvsagt at vi får så god økonomi at vi kan øke premiene selv om den relative andelen går ned. Internt i premiematrisen betyr dette at det blir mindre økning av premiene "midt på treet" enn i "begge ender". Dersom langtidsbudsjettet viser at vi kan disponere mer penger skal man prioritere premier.
- Vi mener man bør ha en del totalisatorløp på regionbanene med "vanlige" premier for å stimulere lokale hesteeiere og driften på disse banene.
- Vi mener at det er mye som taler for at man skal vurdere "mørk" innmelding i alle løp. Dette vil fjerne mye rykter. Et spørsmål i denne diskusjon er om når man skal velge kusker. Det er tre muligheter:
  1. Etter sportrekning.
  2. Etter at man har bestemt hvilke hester som skal starte i løpet, men før sportrekning.
  3. Etter at påmeldingslista er klar, før man har bestemt hvem som kommer til start og sportrekning.

De to siste variantene, og da særlig den siste, vil fjerne kusker som i dag har mange valgmuligheter. Vi er generelt for å fjerne ordninger hvor man kan mistenke enkelte for å ha spesielle fordeler framfor andre.

KONKLUSJON

Selv om vi har mange andre saker som skal prioriteres ønsker vi i langtidsbudsjettet å gi en "premiegaranti". Den innebærer at vi i 2011 gir 2 % ekstra økning for å kompensere for høyere trenerkostnader, utover indeksregulering. Denne garantien bindes til konsumprisindeksen beregnet per løp. Garantien er avhengig av NRS omsetning. Går den ned, må garantien reduseres tilsvarende.

Når det gjelder fordeling av premiene mellom ulike typer løp og forholdet mellom norskfødte og utenlandskfødte varmblodshester er dette en diskusjon hvor både sportlige og spillemessige hensyn må vurderes kontinuerlig.

7. TRENERES VILKÅR / LISENSSYSTEM

Vi må ha en konkurransedyktig trenerstand i Norge. Det er vårt markedsapparat ut mot nye hesteeiere. Vi mener å registrere at den profesjonelle treneren relativt sett er på tilbakemarsj i norsk travsport. Det er flere årsaker til det.

Manglende næringspolitikk.

Det er opplagt det viktigste argumentet av minst to grunner. Det ene er at det i stor grad er blitt en "svart" næring der seriøse trenere nøler med å starte opp.

Det andre er konkurransen med Sverige. Vi har høyere kostnadsnivå i Norge og da det i tillegg er mulig å kostnadsføre trening i Sverige blir det mange som setter hestene i svensk trening.

Catchdrivere.

Som en følge av første punkt har vi fått svært mange dyktige catchdrivere. Dette fordi det er en "grønn gren" i norsk travsport. Hvis man først "ofrer livet" på løpskjøring (og har rimelig talent) kan man leve brukbart av det. I hvert fall et visst antall kusker.

Terminlisten.

Kombinasjonen av mange catchdrivere og løp hele uka gjør at det blir vanskelig å leve av å trene hest kombinert med å kjøre løpene selv. Det blir å farte rundt fra bane til bane for å kjøre 1 eller 2 løp. Hvis man ikke stiller opp mister man raskt hesten til catchdrivere.

Dårlig omdømme.

Vi mener dette er viktig. Atle Hamre saken har opplagt gjort sitt. Så er det heller ingen tvil om at trenerne blir bedre markedsført hvis de kjører selv. Vi husker markedsføringen av sporten med "hjemme hos" reportasjer hos Kjell Håkonsen og Per Oleg Midtfjeld. Det er ikke mange som vet hvem som trener Åsajerven, Bork Odin, Tinita Love og mange av de andre stjernene som står hos trenere som ikke kjører løp.

Vi må markedsføre trenerstanden og det gjøres best via "stjerner" – og i banen.

Så er det spørsmål om tiltak? Næringspolitikken er en åpenbar sak. Men vi tror man må gjøre mer.

Kjell Håkonsen og Rex Rodney vinner Elitloppet 1986. Foto: TGN

Vi har noen forslag og ønsker diskusjon om disse:

- **Trenerandel i mønstringsløp.**

Innføre en andel til hester som står i profesjonell trening etter svensk modell. Der er det 11 000 SEK til eieren uansett og 9000 SEK ekstra hvis hesten har stått hos travtrener i minst tre måneder.

- **Faktureringsystem.**

DNT innfører et faktureringsystem etter svensk mønster. Hvis trenerne prioriterer dette vil vi subsidiere igangsetting av et slikt system.

- **Omdømmebygging.**

Vi mener man bør utvikle et omdømmeprogram hvor vi markedsfører trenerstanden. Det må kobles til et opplæringsystem. Det er et spørsmål om man skal gjøre dette bare for de trenerne som både kuser og trener selv.

En egen del av omdømmebyggingen er at vi har inngått en samarbeidsavtale med Antidoping Norge som tester trenerne på samme måte som man tester idrettsfolk. Dette er positivt for sporten, øker troverdigheten og bedrer omdømmet.

- **Lisenssystemet.**

Både vi og de andre nordiske landene mener man bør se på lisenssystemet. Det gjelder flere forhold. Først og fremst filialsystemet, krav til utdanning og catchdriving.

Er det OK at en som ikke har trenerlisens driver en stall med 40 hester med ansatt trener til å ta treneransvaret, og selv framstår i media som trener?

Hvis vi skal satse på et omdømmeprojekt må vi stille krav til utdanning. Vi mener man bør ha et "levende" lisenssystem hvor man krever oppfølging og etterutdanning.

Hva gjør man med catchdrivere? Et forslag er at catchdriverne skal ha en rekkefølge på hvilke hester de skal kjøre:

- Først alle hester de har eierinteresser i.
- Så trener nummer 1.
- Så trener nummer 2.
- Så trener nummer 3.
- Så hvilken hest man vil.

I et slikt system må man eventuelt ha en egen vurdering av hva man gjør med amatørrente hester. Et slikt system vil være oversiktlig for spillere. Man unngår at de aller beste kan kjøre de tre største favorittene i alle løpene. Nå må de kjøre også de "dårlige" hestene fra trener nummer 1, noe som vil gi eierne av disse hestene en mulighet til å få de beste kuskene. I slikt system må også trenerne velge førstekusk med de følger det har i forhold til eierne. Dette er en vanskelig diskusjon. Men vi er meget skeptisk til den utvikling vi har i treneryrket og vi må diskutere tiltak for å bedre trenernes status.

I dag har vi 8-10 catchdrivere som tjener relativt gode penger, mens det unntaksvis er rene travtrenere som tjener godt.

- **Endret trenerandel av innkjørte penger.**

Den mest rettfærdige avlønningen av trenere er en prosentdel av innkjørte penger. Ingen premier – ingen lønn. Enkelte trenere har begynt å ta 15 % av innkjørte penger. Gjerne 5 %, eventuelt 10 % hvis trener kjører selv, gjennom DNT og 5 % ekstra på regning. I langtidsbudsjettet har vi foreslått en premiegaranti som gir et lite løft for hesteeiere i 2011. En forutsetning for en slik løsning er at det kommer trenerne til gode. Dette kan selvsagt diskuteres, men vårt forslag er at vi innfører 15 % som standardbetingelse i et eventuelt faktureringsystem. Uansett er det fritt opp til trener og eier og avtale pris. Dette kan eventuelt sees i sammenheng med oppsitt penger. Skal man kutte oppsitts-penger for premier over 5 000 kroner?

- **Markedsleie på staller.**

Vi ønsker unghester og starthester. I dag stimulerer vi trenere via subsidiert stalleie. En annen måte å gjøre dette på er å innføre markedsleie på stallene og innføre starttilskudd og ekstra tilskudd til hester fra trenerstallene i mønstringsløp. Dette kan være et "null-sum spill". Hvis man øker starttilskuddet vil det gi økte inntekter til trenere med starthester.

Med en ny hesteeierstruktur trenger vi gode og populære trenere.

KONKLUSJON

Vi er enige om at vi må bedre rammebetingelsene for travtrenere. Vi trenger seriøse og populære travtrenere. Videre er vi enige i at det er markedsmekanismene som skal styre avlønningssystemet.

Vi har listet opp ulike forslag til tiltak som må vurderes.

I langtidsbudsjettet har vi gitt en ekstra "trenerøkning" på 2 % til hesteeieren i 2011. Det er beregnet som en nødvendig sum for å innføre et avregningssystem hvor treneren får 15 % hvis vedkommende kusker selv. Samtidig foreslås 5 % til catchdrivere uansett trenerkategori. Oppsittspenger beregnes bare i løp hvor hesteeieren får mindre enn 5 000 kroner i premie. Dette legges inn i DNT s faktureringsystem. Det forhindrer selvsagt ikke trenere / hesteeiere å avtale andre betingelser.

Per Oleg Midtfield og Steinlager
Foto: Hesteguiden

8. ANLEGGsutvikling

Anlegg er en av travsportens største utfordringer. Hesten blir stadig "jaget" fra sted til sted. Dette skaper store utfordringer. En skikkelig anleggspolitikk er en viktig del av vår framtid.

Den har en politisk side og det er å sikre hestens rettigheter i de offentlige planverkene. Dette gjelder på flere nivåer:

- Sentrale retningslinjer fra regjeringen via KRD og MD.
- De lokale kommuneplanene. Her har man fylkeskommunale retningslinjer som skal finnes igjen i kommuneplanene. Den regulerings tekniske delen av dette er knyttet til spesielle anlegg. Den generelle delen er retten til å ferdes i terreng med hest. Dette er en sak for den felles infosentralen som vi tenker opprettet samt våre tillitsvalgte utover landet. Målet må være at vi har sikret hestens rettigheter i alle kommuneplaner i løpet av 10 år. Det er forbundenenes ansvar.
- Som en del av næringspolitikken må vi sørge for at travsporten blir akseptert innenfor f. eks Innovasjon Norge som søknadsberettiget til aktuelle tilskuddsordninger.

Så til det mer praktiske og det er anleggene som benyttes til hesteformål. Her er det ulike nivå:

• Riksanlegg.

Det er Bjerke Travbane. Dette er vårt representasjonsanlegg. Vi mener dette bør oppgraderes. Det er viktig at man føler at man kommer til et velholdt og veldrevet anlegg da man tar med politikere, næringslivsfolk og andre på landets hovedbane. Dette vil gi avkastning over tid. I dag er løpsbanen bra. I tillegg er treningsfasilitetene på Refstadjordet bra. Utover det er det mye som må gjøres. Vi mener man bør sette i gang et skikkelig prosjekt: Bjerke 2015. I det prosjektet bør det inngå oppgradering av både staller, verksted, publikumsfasiliteter og omgivelser. I dette prosjektet må man selvsagt innarbeide de arealene som kan tilføre store kommersielle verdier f. eks parkeringsplassene og muligens indre bane.

• Totobaner.

I tillegg til Bjerke Travbane har vi 10 totoanlegg:

- Momarken.
- Drammen.
- Jarlsberg.
- Klosterskogen.
- Sørlandet.
- Forus.
- Bergen.
- Biri.
- Leangen.
- Harstad.

Man bør ha en gjennomgang av disse anleggene, kartlegge status og lage en 5 års plan for hva som bør gjøres. Vi mener man bør ha gode sportslige baner. Derimot bør man satse mer på kvalitet enn ytterligere kvantitet på publikumsfasilitetene.

- **Treningsanlegg rundt totobanene.**

En sak er selve totoanleggene, men vi mener man bør vurdere treningsfasilitetene rundt disse banene. Det er ingen tvil om at en forutsetning for mer næringsorienterte hesteeiere er at flere og flere hester vil stå i profesjonell trening. Det krever flere og bedre treningsanlegg.

Vi mener man i tillegg til selve travanlegget i størst mulig grad må tilrettelegge for ponnitrav og andre hesteinteresser. Vi tror travsporten vil tjene på at også andre hesteraser kan holde til på travanleggene.

En slik kartlegging bør etter vår vurdering skje sammen med kartleggingen nevnt i forrige punkt.

I dette arbeidet må vi balansere mot det faktum at vi ønsker at trenere i størst mulig grad driver sin egen butikk uten involvering av DNT.

- **Regionbaner.**

Vi ønsker å utvikle begrepet regionbaner. DU – utvalget har en utmerket oversikt over alle treningsanlegg.

Vi vil utvikle et antall regionbaner som:

- Har en standard så man kan kjøre hurtig der med alle typer hester.
- Får et tilskudd på et annet nivå enn de vanlige treningsanleggene – det er ikke mulig å vedlikeholde disse bare på dugnad.
- Har en beliggenhet som vil styrke hesteholdet og hesteinteressen i området.
- Har en passe avstand fra hverandre ut i fra heste – og folketetthet.

Vi mener at disse banene bør ha en standard slik at man kan avvike totalisatorløp. Vi vet dette er et kostnadsspørsmål og vil sammen med NR utvikle en modell for dette.

Vi vil vurdere banene ut i fra beliggenhet og variere antall totokjøringer ut i fra to ulike utgangspunkt:

- Baner som ligger geografisk nær totobanene. Her trenger vi få arrangement - 1 til 2. Her er vitsen å opprettholde banen på grunn av lokalmiljø, lokallaget og behovet for treningsbaner i et stort hestemiljø. Type Kala og Orkdal.
- Baner som ligger slik til at det betyr mye for å utvikle travsporten. Både hestehold og spilleinteresse. Banene nevnt i forrige punkt mener vi har relativt liten betydning for spilleinteressen, mens banene i denne gruppen er av stor betydning også for spilleinteressen. Her er det nødvendig med flere kjøring. Type Førde og Sunnmøre. Hvis vi kjører litt flere løp blir det selvsagt igjen mer penger i området. Med stadig flere TV – kanaler vil dette også øke sjansen til at NR s produksjon kan legges ut lokalt. Det er ingen tvil om at totokjøringer skaper økt hesteinteresse i området. Jfr. Harstad som nå kjører med større felter enn f. eks Sørlandet.

Vi må diskutere hvordan tilskuddene skal utformes. Banetilskudd er et tema. Staller et annet tema. Det er viktig at det er staller på disse banene. De private "amatørstallene" må drives etter selvkostprinsippet. Her aksepterer også medlemmene å jobbe dugnad. Det som er en utfordring er profesjonelle trenere på disse banene. Det er en opplagt fordel å ha trenere på banene av miljømessig hensyn. Men trenerne vil ikke betale full pris blant annet fordi de kan få subsidierte stallplasser på totobanene. Vi mener man bør vurdere en tilskuddsform som skjermer lokallagene. Medlemmene i lokallagene vil ikke jobbe dugnad for trenerne på banen. Det må vi forstå. Noen steder i landet kan det være aktuelt å bruke transporttilskudd som virkemiddel.

- **Andre treningsanlegg.**

Utover banestrukturen må vi ha muligheter til treningsanlegg i alle lokallag. Noen steder er det enkle "ovaler", andre steder er det treningsløyper. DU – utvalget har oversikten og må disponere en sum som kan fordeles til slike anlegg.

- **Økonomi.**

Vårt utgangspunkt er at i dagens "dugnadssituasjon" er anleggsutvikling helt avgjørende. Rett etter krigen og lang tid framover bygde man disse anleggene på dugnad. Denne muligheten er redusert. Blant annet på grunn av formelle krav. Vi har fortsatt mange fenomenalt flinke "dugnadsfolk", men på samme måte som f. eks i fotball tror vi man må utvikle bedre rammebetingelser for anleggsutbygging og bruke de frivillige i større grad til aktivitetsplanlegging og gjennomføring.

I idrett er dette helt avgjørende, og også ridesporten har sett dette. Der det bygges ridehaller blir det voldsom hesteinteresse. I tillegg er det ingen tvil om at travinteresse skaper spilleinteresse.

En tanke som er innført i andre sammenlignbare virksomheter er at vi betaler materialkostnadene mens jobben kjøres på dugnad eller via egne inntekter. Det er flere slike varianter som kan vurderes.

Hvor mye penger som skal brukes til dette formålet blir en av de meget viktige prioriteringspørsmålene. Vi mener vi bør bruke mer penger på anlegg. Hvor mye vil vi komme tilbake til. Men vi mener det bør være betydelig. Dette er kostnader til inntektservelse.

KONKLUSJON

Vi må utvikle en samlet anleggsstrategi for norsk travsport.

Der må vi innarbeide både riksanlegg, totobaner, regionsbaner, lokale treningsanlegg og staller. Vi må finne stimuleringsordninger som stimulerer til egeninnsats. Et eksempel på en slik ordning kan være at vi etablerer et "anleggsfond" som kan brukes til grus og bygningsmaterialer forutsatt at man utfører jobben på dugnad / egne inntekter.

Anleggsutvikling: Nannestad Travsportsenter
Foto: Hesteguiden

9. UTDANNING

Kunnskap og utdanning er viktig i alle organisasjoner – også i travsporten.

Vi mener det må satses mer på utdanning. Det er flere utgangspunkt for en slik påstand:

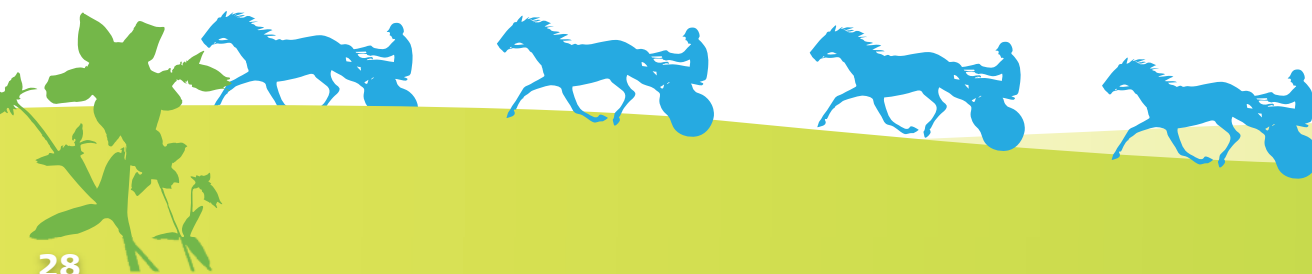
- **Travsporten stiller** stadig større krav til hestemateriellet. Det krever økt kompetanse i forhold til trening, skadeforbygging og generell utvikling av hesten.
- **Vår trenerutdanning** må gjennomgås og forsterkes. Her har det allerede skjedd mye, men vi mener man må gå enda lengre i oppfølging og utvikling av vår viktigste yrkesgruppe.
- **Vi har en komplisert** organisasjon som krever avklaring av styringsstrukturer og arbeidsfordeling. Dette krever lederutdanning både på administrativt og tillitsvalgsnivå.
- **Vi får stadig** flere inn i sporten med "tynn" faglig bakgrunn. Tidligere rekrutterte vi innbarkedde hestefolk. Nå er det mange nye i sporten. Dette krever utdanning i hestehold på alle nivåer.
- **Vi må engasjere** oss i skoleverket. Dette er en del av utdanningssystemet med mange muligheter, men stiller også krav til oss som organisasjon. Skoleverket er interessant av flere grunner. Først og fremst fordi svært mange ungdommer tar utdanning innen hestefag. Dette er et marked som i dag domineres av ryttersporten. Her har travsporten et stort potensial.
- **Vi har en organisasjon** med mange lokallag og forbund. Ved siden av en avklaring av ansvarsområder er det viktig med opplæring. Det er en målsetting at administrative rutiner forenkles slik at styre og medlemmer kan bruke mest mulig av tiden til aktivitet.
- **Vi må drive mer** hesterelatert rekrutteringsarbeid. Dette gjør at vi må utvikle ponni-instruktører og andre som skal lære "nybegynnere" å håndtere hest.
- **For å bedre vårt omdømme** må vi være mer offensive innenfor forskning. Dette gjelder alle sider av sporten. Dyrevelferd, antidoping arbeid, skadeforebygging og foring for å nevne noen temaer.

Vi har ikke gått inn på opplæringsbehovene i NR. Det samme gjelder de generelle hestefagene på Norsk Hestesenter. I de fleste sammenhenger er dette helt uavhengige behov. I noen sammenhenger kan det være behov for å gå opp grensegangene mot disse og andre organisasjoner. Dette er et omfattende arbeid som krever mye arbeid.

Vi må bruke 2010 til å kartlegge behovene og planlegge gjennomføringen.

Organisasjonsutvikling med Svein Mollekleiv

Som en foreløpig ansvarsfordeling foreslår vi:

- Forskning – samarbeid med NHS – kanskje andre institusjoner.
- Trenerutdanning – i samarbeid med NHS.
- Styringsstrukturer – lederopplæring – må forankres i NR og DNTs styrer. Må kjøres på egen kjøll – kanskje med ekstern prosessdriver.
- Ponni-instruktører – i samarbeid med NHS.
- Elementære hestekunnskapskurs i samarbeid med trenerforeningen og NHS.
- Lokallagsutvikling – på egen kjøll – kanskje i samarbeid med noen som har drevet mye mer med dette enn DNT – f. eks Norges Idrettsforbund.
- Skoleverket – her må det utvikles en samlet strategi sammen med NHS og utdanningsmyndighetene.

Dette er en begynnelse.

KONKLUSJON

Vi vil utvikle en samlet utdanningsstrategi i løpet av 2010. Vi vil prioritere utdanning i LTB fra og med 2011.

Hovslagerutdanning – en viktig del av norsk travsport
Foto: Hesteguiden

10 ORGANISASJONSUTVIKLING

Organisasjonsutvikling er kanskje vår aller største oppgave. Vi bør gjennomgå organisasjonen, klargjøre ansvarsfordelingen og se om vi driver effektivt både funksjonelt og økonomisk. Vi kommenterer noen av de sakene som vil være en del av en samlet utviklingsprosess.

10.1 Organisasjonsstruktur

DNT er en frivillig organisasjon med cirka 170 lag, 13 forbund og et sentralstyre.

DNT har vokst fram som alle andre frivillige organisasjoner: Noen startet et travlag for å kappkjøre med hest, så ble det flere lag og etter hvert behov for samordning på både fylkesnivå og nasjonalt nivå med generalforsamlinger både i lag, forbund og sentralt.

Generalforsamlingen er høyeste organ. Som andre organisasjoner deltar vi i internasjonale overbyggningsorganisasjoner og har føringer og retningslinjer fra nasjonale myndigheter.

Generalforsamlingen velger et styre som er organisasjonens høyeste organ mellom GF-ene. Tidligere valgte GF en sekretær. Etter hvert hadde man behov for daglig hjelp og ansatte sekretæren. Etter hvert har denne sekretæren blitt "general" for å skille vedkommendes funksjon fra andre sekretærer i organisasjonen.

Linja er: Generalforsamling (GF) – Styre – Generalsekretær (GS) – Forbundsstyre – Forbundssekretær – Lokallag – Medlemmer.

Som nevnt velger GF styret som høyeste organ mellom to GF-er. Men det er unntak og det er at de velger noen komiteer og utvalg:

- **Revisjon.**
- **Kontrollkomite.**
- **Domsutvalg.**
- **Appellutvalg.**
- **Valgkomite.**

Dette gjøres i alle organisasjoner.

Grunnen til at man trekker ut domsorganene og velger de direkte er at organisasjonens ansatte og tillitsvalgte ofte blir inhabile i disputer som dukker opp i organisasjonen. Derfor velger GF nøytrale personer til slike oppgaver.

Det samme gjelder i utgangspunktet lover. Det er litt varierende praksis fra organisasjon til organisasjon hvorvidt man velger lovutvalg på GF eller om det er et styreoppnevnt utvalg – som hos oss. Begrunnelsen for at man eventuelt velger lovutvalget på GF er at styret ikke verken skal tolke eller vedta lover mellom GF-ene.

Revisjonens og valgkomiteens oppgaver er åpenbare.

Det som er spesielt og unaturlig er at GF i DNT velger avlsutvalg. Dette stammer fra da organisasjonen drev med bare sport og hvor GF mente at noen også måtte ta ansvaret for avl. I dag vurderer vi avl som en av styrets viktigste oppgaver og vi synes det er unaturlig at det ikke er styret som har ansvaret for avl mellom GF-ene og at dette er tillagt avlsutvalget. Praktisk fungerer imidlertid dette greit. Avlsutvalget rapporterer sin daglige virksomhet til styret.

Den siste strukturelle diskusjonen er styreoppnevnte utvalg. De er utpekt av styret og får sitt mandat gjennom GS og leverer sine innstillinger til styret gjennom GS. Det betyr at GS har en selvstendig innstillingsrett til styret på utredninger som er foretatt i styreoppnevnte utvalg. Dette er spesielt synlig i budsjettsaker. Her har GS ansvar for å sette saker opp mot hverandre og prioritere. Selvsagt har styremedlemmer som har sittet i styreoppnevnte utvalg "all verdens rett" til å argumentere for sitt syn i styret hvis GS har innstilt på noe annet enn utvalgets forslag.

10.2 Har vi en organisasjon for framtiden?

Dette er en viktig diskusjon.

Vi står overfor en meget tradisjonell problemstilling:

- Rasjonaliseringseffektene av fellesløsninger innenfor regnskap, IT, markedsføring, medlemservice og andre kontorfunksjoner er størst ved at disse funksjonene utføres ett sted i organisasjonen. Dette skaper uro på flere fronter. For det første blir det et spørsmål om hvor det skal være og for det andre om man skal rasjonalisere. Svært ofte fører dette til sentralisering av flere funksjoner som like gjerne kan utføres andre steder i landet med dagens teknologi. Men at det er rasjonelt å utføre mange av disse oppgavene på ett sted er det liten tvil om.
- Aktiviteten utøves i lokallag og må utøves der folk bor og aktiviteten skapes. Dermed trenger man desentralisering av de ressursene som skal utøve aktivitet. I denne kategorien av tjenester ligger blant annet utdanning på alle nivåer og organisasjonsutvikling.

Denne problemstillingen går igjen i alle organisasjoner og det er viktig at man greier å balansere dette.

Det samme gjelder hos oss. Et eksempel er påmelding som kan rasjonaliseres med internett løsninger. Vi får et stadig større lokalt behov for utdanning. Rekruttering av nye hesteeiere, ponnitrav, og ikke minst utdanning av "hestefolk". Vi får stadig nye og mindre hestevante hestefolk. Dette krever utdanning.

Da er vi ved det store spørsmålet. Har vi en organisasjon som håndterer disse utfordringene på en optimal måte?

Vi kan oppsummere situasjonen på følgende måte:

- NR har gjort det som separat sett er riktig, nemlig sentralstyre salgsapparatet. Selgere må følges opp. Dette tapper den lokale organisasjonen for ansatte, men er riktig ut i fra ønsket om salg. Men dette tar bort det lokale resultatansvaret for det viktigste av alt, nemlig salg av spill.
- Vi har meget dårlig med ressurser til det som betyr mest, nemlig rekruttering generelt og utvikling av lokallag spesielt. Vi mener vi må utvikle lokallagene. Det er der vi har ponnikurs, hestemiljøer og treningsmiljøer. Hvis vi får til næringspolitikken blir det enda et informasjonsbehov lokalt. Travforbundene har resultatansvaret, men små ressurser.
- Kort fortalt har man tatt resultatansvaret bort fra de som har ressurser (DS – ene) og pålagt et større resultatansvar på de som ikke har ressurser (forbundene).

Vår oppfatning er at det er det som i dag ligger i forbundet, som er den viktigste utviklingen utover det som er lagt direkte til NR. Det er i lagene vi rekrutterer.

Vi mener dette bør føre til en diskusjon mellom forbundene og DS-ene, hvor en mulig løsning er at man organiserer travlagene som sogner til en totobane til et forbund og at forbundet har resultatansvaret for det som skjer i sitt geografiske område på alle områder unntatt spill:

- **Antall hester.**
- **Antall starthester.**
- **Antall starter.**
- **Innkjørt penger til hestene i sin region fordelt på ulike kategorier av hester.**
- **Antall lisenser.**
- **Antall ponniløp.**
- **Antall hesteeiere.**
- **Antall publikummere.**
- **Driften av forbundets totobane.**
- **Driften av regionbanene i samarbeid med de lokallagene som eier lokalbanene.**
- **Osv, osv.**

Vi må starte med måldiskusjonen. Det har vi følelsen av at man gjorde da man satte i gang DS-ene, men nå har man, etter vår vurdering riktig, fjernet det viktigste resultatkravet uten å se på resten av oppgavene.

Vi må ta diskusjonen.

10.3 Interne rasjonelle rutiner

Ved siden av at vi skal ha de riktige løsningene innenfor de ulike fagområdene, er det viktig at man har et kontinuerlig trykk på at man har en rasjonell arbeidsfordeling og effektive styringssystemer.

Vi har et "ytre" fastlagt organisasjonsmønster. Vi har et spilleselskap og to sportsorganisasjoner.

Vi har kommet med en del synspunkter på vår interne organisasjonsstruktur.

Innenfor den "ytre" rammen mener vi det er grunnlag for en prestisjeløs gjennomgang av styringssystemene.

Ved siden av rasjonelle administrative rutiner trenger vi rasjonelle og ikke minst forutsigbare styrer og forutsigbart samspill mellom styrene og administrasjonene.

Vi føler at det er en god del "stiplede linjer". Vi mener man må ha en gjennomgang av dette. Vi tror det er mye å hente på en gjennomgående prosess med alle involvert. Det mest praktiske vil være at det kjøres to prosesser:

- En prosess med de tre styrelederne og de tre administrative lederne i en styringsgruppe og en utenforstående prosessdriver.
- En administrativ gjennomgang med de administrative lederne som styringsgruppe med samme prosessdriver.

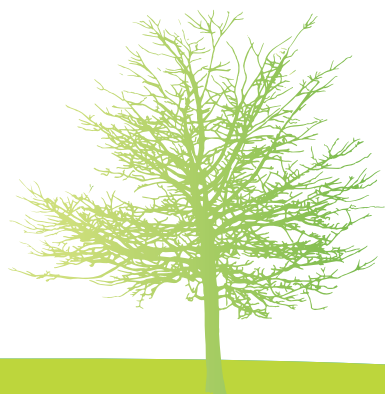
Vi mener det er mye å hente på mer samarbeid, mer spesialisering og ikke minst mer bruk av teknologi.

10.4 Planleggingshjul

Vi har diskutert hvordan et "planleggingshjul" for norsk travsport bør se ut. Vårt forslag er som følger:

- Hver GF vedtar et langtidsbudsjett for nærmeste 4 års periode eller eventuelt en spesiell planleggingsperiode som nå fram til 2015.
- Hver vår avholdes et planleggingsseminar med administrasjonene i NR, DNT og NJ. Da justeres det eksisterende langtidsbudsjett med nye prognoser og ulike utviklingstiltak diskuteres.
- Hver høst behandles budsjettet for neste år i hver enkelt organisasjon.

Dette er et planleggingshjul svært nær den rutine som brukes av kommunene.

10.5 Formelle strukturer

Vi må være nøye med våre formelle strukturer, skille på habilitet, personer og mandater. Spesielt er dette viktig i antidopingarbeidet.

Vi trenger klare skiller på de ulike myndighetene:

- Lovgivende myndighet.
- Anmeldende myndighet.
- Dømmende myndighet.
- Appell myndighet.
- Behandlende veterinær.
- Stevneveterinær.

Vi må ha klare skiller både på myndigheter og personer. Dette må kvalitetssikres.

Det er spesielt tre forhold:

- Personer. Vi kan ikke ha samme person i to eller flere av disse nivåene.
- Etter vår vurdering betyr det at DNTs styre ikke bør være tiltalemyndighet.
- Stevneveterinærer kontra behandlede veterinærer.

Vi bør undersøke om vi har flere slike problemstillinger i organisasjonen.

KONKLUSJON

Formelle strukturer og sikkerhet for inhabilitet er viktig for vårt omdømme og bør gjennomgås.

De vurderinger av organisasjonsstrukturen som er gitt tas til orientering og diskuteres med en omfattende forankringsprosess i hele organisasjonen. Vi må sørge for klare resultatansvar på alle berørte organisasjonsenheter og dets ledere.

Alle styreoppnevnte utvalg rapporterer til GS.

Et skikkelig "planleggingshjul" for rullering av langtidsbudsjett og årsbudsjett er en forutsetning for god drift og godt samspill i alle organisasjoner.

11. FELLES FUNKSJONER DNT – NR – NJ

Vi har diskutert samarbeid mellom de tre organisasjonene, DNT, NR og NJ, for å utnytte samspillet økonomisk og praktisk optimalt. Det er viktig at man finner en enkel arbeidsmodell hvor man klargjør ansvar og samarbeider om det som er naturlig.

Som utgangspunkt har man den grunnleggende arbeidsfordelingen:

- NR håndterer all spilleutvikling inklusiv salgsapparatet.
- DNT og NJ håndterer nærings – og sportsspørsmål og forvalter de midlene som blir stilt til disposisjon for sporten.

I praktisk samarbeid fungerer dette bra.

Noen administrative funksjoner er lagt til NR som "største enhet". Dette gjelder:

- TV.
- Økonomi.
- IT.

Innenfor økonomi og IT bør det etableres kontaktgrupper som møtes f. eks 3 – 4 ganger i året for å diskutere prioriteringsspmå.

11.1 Formalisert felles enhet

For noen fellesoppgaver vil vi utvikle en egen enhet uten at vi har tatt stilling til organisasjonsmodell.

En ryddig modell er et AS som eies av en eller alle tre organisasjonene. Men det viktigste er at den daglige styringen er koordinert. De tre administrative lederne må ta ansvaret for dette. Hvorvidt man skal trekke inn utenforliggende "styremedlemmer" kan diskuteres. Dette skal være en utførende og ikke politisk enhet.

Hovedideen er å bedre sportens og spillets omdømme hos politikere og i samfunnet for øvrig.

Dette gjelder blant annet:

- Sportens omdømme.
- Spilletts omdømme.
- Dyrevelferdens omdømme.
- Vårt næringsomdømme.
- Vårt omdømme som hesteorganisasjon i forhold til andre hesteorganisasjoner.

I tilknytning til dette arbeidet er det nødvendig med en del undersøkelser og analyser.

En annen funksjon vi ønsker å legge inn i denne enheten er å etablere konsepter for andelshester.

Det samme gjelder generell rekruttering til sporten:

- Generell markedsføring av hesten.
- Rekruttering av barn – ponnier.
- Ungdomskonsepter i konkurranse og samarbeid med andre hesteorganisasjoner.

Andre temaer som kan diskuteres er:

- Sentrale sponsoravtaler.
- Arrangementsutvikling.

Vi er opptatt av å komme i gang og det er omdømmebygging, andelshester og annen rekruttering som står øverst på lista.

11.2 Rekruttering

Rekruttering er helt udiskutabelt vår største oppgave.

Rekruttering i ordets videste forstand:

- Flere hesteeiere.
- Flere spillere.
- Flere publikummere.
- Nye bedrifter.

Vi vil kvantifisere målsettinger. Det er mange forskjeller på norsk og svensk travsport, men den største forskjellen er i antall spillere og antall hesteeiere. Vi har ikke greid å bli noen "folkesport" på samme måte som Sverige. Dette er ingen enkel øvelse. Det krever mye hardt og langsiktig arbeid.

11.2.1 Ponni-trav

Vår påstand er at vi har et betydelig potensial i å rekruttere nye travinteresserte via ponnihesten.

I tilfeldig rekkefølge kommer vi med noen påstander / ideer som må ligge i bunn for vårt ponniarbeid:

- Vi vil bruke ressurser på ponnitrav for å rekruttere ungdom til travsporten. Derfor er det den langsiktige gleden med å stelle og kjøre hest som må utvikles og prioriteres og ikke den kortsiktige med å kjøre løp. Løpene skal være en inspirasjon i seg selv. Det betyr blant annet at vi ikke skal ha pengepremier i ponniløp.
- I arbeidet med å nå dette målet må vi være åpne for å samarbeide med andre hesteorganisasjoner. I det ligger det også at man gjerne kan samarbeide med rideklubber og det er ikke noe galt i at barn og ungdom også lærer å ri – både i trav og galopp.
- Vår organisasjon må beholde grepet om all lisenshåndtering.
- Vår organisasjon må utvikle en instruktør opplæring med eksamener, videreutdanning og markedsføring.
- Vi må etterse at vi har kun utdannede/godkjente instruktører i offentlige kurs. Vi bør i størst mulig grad ha en mentorordning for nyutdannede instruktører.
- Alt dette krever en god og samlet utdanningsplan.
- Innenfor disse rammene vil vi markedsføre både organisasjonsdrevne og privatdrevne ponniskoler. Det kreves en godkjenningsprosedyre for alle skoler som ønsker å utdanne barn og ungdom som skal ta lisens.
- Vi må lage en modell for organisasjonsdrevne (forbund og lag) ponniskoler. Her vil vi ha tilskuddsordninger for drift, utstyr og ponnier. Disse tilskuddsordningene bør ikke gjelde private ponniskoler.

Ponniløp
– et viktig rekrutteringstiltak

- Vi må lage opplegg som ikke krever egne ponnier fra starten av.
- Vi må en forsikringsordning.
- Vi bør ha en sponsor på konseptet. "Firma X ponniskole"?
- Bortsett fra oppstartskostnader må ponnistedene drives ut i fra målet om selvfinansiering. Vi stiller med anlegg og instruktører. Anleggene stilles gratis til disposisjon. Instruktørene må ha betalt. Gjerne drive på "no cure – no pay" med muligheter til å gjøre det bra hvis man er flink og skaffer mange medlemmer.
- Skal vi lage et ponnifond? Låneordninger med renter? Søkere til fondet er travlag og travforbund.
- Det kan søkes om standard investeringsbidrag til:
  - Innkjøp av ponnier
  - Utstyr
  - Staller for ponnier

Modellene må utvikles og beskrives.

11.2.2 Monté

Montésporten er meget interessant og har to klare rekrutteringsoppgaver:

- Rekruttere flere kvinner til travsporten.
- Være et "koblingspunkt" mot ryttersporten. Det å samarbeide med Rytterforbundet er interessant.

Vi må lage en egen strategi for dette. Et hovedpoeng er å sørge for at alle får et tilbud om å ri løp etter at man har fått lisens, for eksempel gjennom debutantløp, ungdomsløp osv.

Montésporten bidrar videre til utvidet bruksområde for hesten.

11.2.3 Andelshester

Dette er det aller første vi vil starte med. Vi vil se på konseptene i Sverige og starte arbeidet med å finne samarbeidspartnere. Vi tror det er helt avgjørende å ha et samarbeid med en radiokanal. Vi kommer raskt tilbake til framdriften innenfor dette området.

- Folkehesten – distriktsvis.
- 5 % andelshesten.
- "Travkompaniets" modell.

Vi ønsker å ta kontakt med oppdrettere og utvikle disse modellene ut i fra gitte kriterier.

KONKLUSJON

Vi bør raskest mulig starte arbeidet med å etablere en felles omdømmeenhet.

Ved siden av omdømmebygging innenfor mange deler av sporten er et omfattende rekrutteringsprogram helt avgjørende for sportens utvikling.

Andelshesten Classic Tile med sin entusiastiske eiergjeng.

12. LANGTIDSBUDSJETT

Vedlagt ligger langtidsbudsjett (LTB). Basisen for all utvikling er prioritering av ressurser – først og fremst økonomiske ressurser.

DNT har ikke noe vedtatt LTB. Det skal vi heller ikke vedta nå. Men vi mener det er viktig at man diskuterer økonomiske prioriteringer og vil invitere til diskusjon på Generalforsamlingen ut i fra vedlagte utkast til LTB.

I forslaget er følgende prinsipper lagt til grunn:

- 1. ØKT OMSETNING I NR.**
NR har hatt en meget god utvikling de siste årene. De har nå foretatt store investeringer og det er avgjørende for norsk travsports utvikling at omsetningen øker. Vi har forutsatt en omsetningsøkning på 3 % per år. Det samme som konsumprisindeksen.
- 2. KLART RESULTATANSVAR I NR.**
Budsjettet er satt opp med en egen linje for overføring av midler til travsporten. Det er disse midlene vi kan bruke til utvikling av norsk travsport og det er det beløpet som er NRs resultatmål.
- 3. ØKNING AV PREMIER.**
Sammenlignet med andre land er premienivået i norsk travsport bra. Det er her optimismen i sporten skapes. Vi forutsetter en jevn økning av premienivået i tråd med prisindeksen.
- 4. MER EFFEKTIV OG MÅLRETTET DRIFT.**
Det er flere steder i TRAV 2015 sagt at man må effektivisere og målrette driften. Vi mener det er et mål at driften holdes på samme kronebeløp. Dog beregnet slik at økte inntekter utenom spill kan benyttes til økte kostnader.
- 5. SATSING PÅ ANLEGG.**
Anleggssatsning både ved fysiske anlegg og ikke minst på politiske retningslinjer er viktig. Dette vises med en relativ økning i budsjettet. Her må man gjennomgå planene. Ikke minst et investeringsbudsjett for totobanene. Her er det et mål å realisere verdier som kan benyttes til investeringer.
- 6. STORSATSNING PÅ AVL.**
Vi mener dette er vårt viktigste tiltak. Det vises ved betydelig økning av midler til avl og oppdrett. Det viktigste avlstiltaket er dog å skaffe nye hesteeiere slik at det blir et åpent omsetningsmarked til "riktige" priser.
- 7. SATSNING PÅ UTDANNING.**
Kompetansebygging og utdanning er et satsningsområde. Vi mener det bør økes til 2 millioner per år fra 2011. Det kan blant annet gjøres ved å overføre ressurser fra andre steder i drift av baner / forbund.
- 8. SATSNING PÅ NÆRINGSUTVIKLING.**
Dette er et politisk spørsmål. Det koster ikke så mye annet enn systematisk politisk arbeid inntil vedtak er fattet. Men da man har fått vedtakene på plass krever det mye informasjonsarbeid og ikke minst rekrutteringsarbeid. Dette må avklares mot andre poster på rekrutteringsbudsjettet.
- 9. REKRUTTERING AV HESTEEIERE OG SPILLERE.**
Vi ønsker å markere rekruttering som et hovedsatsningsområde. Dette blir en sentral del av samarbeidet med NR, men vi setter det på vårt LTB.
- 10. REKRUTTERING – BARN – UNGDOM – PONNIER.**
Hesteinteresse er fundamentet for vår videre utvikling. Ponnisatsning er et vesentlig element i den forbindelse. Her må det gjennomføres flere tiltak. Kompetanseheving og ulike arrangementer er sentrale tiltak.

I tillegg til LTB med kroner og øre, har vi også laget en oversikt over andre målbare parametre. Dette er parametre som tydelig viser utviklingen i norsk travsport.

Langtidsbudsjett Travsport

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	mill.kr	mill.kr	mill.kr	mill.kr	mill.kr	mill.kr	mill.kr
Omsetning trav	3 513	3 616	3 748	3 875	4 007	4 144	4 289
Omsetning Galopp	112	115	118	122	126	129	133
Total omsetning	3 625	3 731	3 866	3 997	4 133	4 274	4 423
Spillerandel	2 439	2 507	2 598	2 686	2 777	2 872	2 972
Netto sport og stat	1 186	1 224	1 268	1 311	1 355	1 402	1 451
Statsavgift	134	138	143	148	153	158	164
Brutto spillinnt. Norsk Rikstoto	1 052	1 086	1 125	1 163	1 203	1 244	1 287
Andre inntekter	56	58	59	61	63	65	67
Brutto inntekt Norsk Rikstoto	1 108	1 143	1 184	1 224	1 266	1 309	1 354
Kostnader Norsk Rikstoto	509	525	540	557	573	591	608
Netto til Trav og Galopp	598	619	644	668	692	718	746
Totale overførsler Galopp	54	55	57	59	61	62	64
Overføring NHS	24	24	25	26	27	27	28
Netto til trav	521	539	562	583	605	628	653
Totalt andre inntekter trav	50	51	53	54	56	57	59
Totale inntekter trav	571	590	614	637	661	686	712
Drift Trav	257	257	257	257	257	257	257
Netto til inv.og hest	314	333	358	380	404	429	455
Anleggskostnader	25	26	33	39	46	54	61
Netto til hest	289	307	325	341	358	375	394
Sum løpspremier	250	255	260	269	278	288	298
Totale avlstilltak	38	47	53	60	67	74	81
Utdanning		0,2	2	2	2	2	2
Næringsutvikling		0,2	2	2	2	2	2
Rekruttering generelt		0,2	2	2	2	2	2
Rekruttering ponni		0,8	2	2	2	2	2
Transporttilskudd/andre kostnader	4	4	4	4	4	4	4
Resultat	-2	0	0	0	0	0	1

MÅLEPARAMETERE 2010–2015

ID	Måleparametre	2009 status	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Antall medlemmer i DNT – årlig 5 %	16 520	17 346	18 213	19 124	20 080	21 084	22 138
2	Medlemstilfredshet							
3	Antall registrerte næringsutøvende							
4	Antall hesteeiere – årlig 3 %	2 502	2 577	2 654	2 734	2 816	2 900	2 987
5	Antall fødte føll – årlig 5 % fra 2011	1 738	1 500	1 575	1 654	1 737	1 824	1 915
	Varmblods	830	720	756	794	834	876	920
	Kaldblods	908	780	819	860	903	948	995
6a	Antall hester i travløp – årlig 3 % fra 2013	6 063	6 063	6 063	6 063	6 245	6 432	6 625
	Varmblods	3 857	3 857	3 857	3 857	3 973	4 092	4 215
	Kaldblods	2 206	2 206	2 206	2 206	2 272	2 340	2 410
6b	– Herunder norskfødte	4 090	4 090	4 090	4 090	4 253	4 423	4 600
	Varmblods – årlig 5 % fra 2013	2 002	2 002	2 002	2 002	2 102	2 207	2 317
	Kaldblods – årlig 3 % fra 2013	2 088	2 088	2 088	2 088	2 151	2 216	2 283
7	Startfrekvens norskfødte (prosentvis)							
	Varmblods 3 år – årlig 2 %	46,2	47,1	48,0	49,0	50,0	51,0	52,0
	Varmblods 4 år – årlig 1 %	54,2	54,7	55,2	55,7	56,3	56,9	57,5
	Kaldblods 3 år – årlig 2 %	31,7	32,3	33,0	33,7	34,3	35,0	35,7
	Kaldblods 4 år – årlig 1 %	36,0	36,4	36,8	37,2	37,6	38,0	38,4
8	Hestenetto							
9	Samfunnsregnskap – verdiskapningen							
10	Opinionsmålinger i befolkningen							

ID 1: Dette er tall som til enhver tid hentes ut av medlemsregisteret.

ID 2: Her må vi utvikle en god målemetode. En spørreundersøkelse bør utvikles og kjøres elektronisk en gang pr år gjennom medlemsregisteret for å sjekke status og utvikling.

ID 3: Her må vi utvikle en god og riktig målemetode.

ID 4: Antall hesteeiere. Måletallet er satt til antall "eierskap" som har hatt hester til start i totalisatorløp og premiekjøring. Samme statistikk som vises i travkalenderen.

ID 5: Målemetode eksisterer i dag.

ID 6: Målemetode eksisterer i dag.

ID 7: Målemetode eksisterer i dag.

ID 8: Hestenetto – et viktig tall for å synliggjøre hvor mye som går tilbake til hesteeierne. Riktig formel må synliggjøres og være kjent, og konstant fra år til år.

ID 9: Ønske om å oppdatere denne årlig for å måle vekst i næringer tilknyttet travsporten.

ID 10: Opinionsmålinger. Vi ønsker at travsport skal være en folkesport, vi ønsker aksept i samfunnet og vi ønsker et godt omdømme. Kan måles gjennom årlige opinionsmålinger. Må utvikles videre.

18 blank horizontal lines for writing.

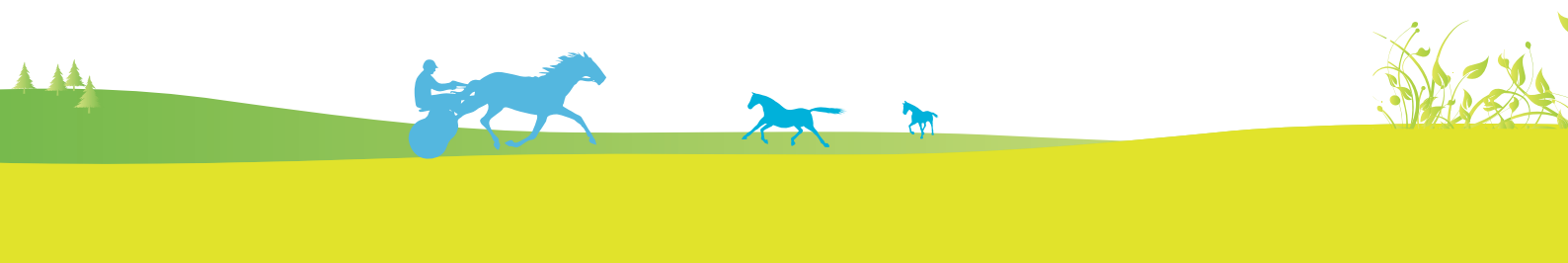

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern
0510 Oslo
Org. nr. 957 524 524

Tlf. 22 95 60 00
Faks: 22 95 60 60

www.travsport.no

Design og trykk:
Sax Media & Design as
www.saxmedia.no